РЕЦЕНЗІЯ

кандидата психологічних наук, доцента, доцента кафедри психології розвитку та консультування Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

Олексюк Вікторії Романівни

на дисертацію Затертої Зоряни Василівни

«Ціннісні орієнтації як чинник розвитку резильєнтності студентів фахових коледжів», подану на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 053 Психологія

Актуальність теми дисертаційної роботи. Дисертаційна робота Затертої Зоряни Василівни присвячена актуальній проблемі сучасної психологічної науки – дослідженню ціннісних орієнтацій як чинника розвитку резильєнтності студентів фахових коледжів.

Актуальність обраної теми зумовлена сучасними соціальними реаліями, що характеризуються високим рівнем невизначеності, соціальної нестабільності, психологічної напруги та необхідністю адаптації особистості до складних життєвих умов. Особливої значущості проблема розвитку резильєнтності набуває в умовах повномасштабної війни, коли зростає потреба у пошуку внутрішніх психологічних ресурсів, здатних забезпечити ефективне подолання труднощів, підтримання психологічного благополуччя та особистісної цілісності.

Важливим перевагою дисертаційного дослідження є звернення авторки до студентів фахових коледжів як специфічної категорії молоді, яка перебуває на етапі професійного самовизначення, становлення світоглядних орієнтирів та формування системи життєвих цінностей. У цьому контексті ціннісні орієнтації розглядаються не лише як система життєвих пріоритетів особистості, а й як важливий психологічний ресурс, що забезпечує смислову регуляцію поведінки та сприяє розвитку резильєнтності.

Дисертаційне дослідження здійснено відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри психології розвитку та консультування Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за темами: «Психолого-педагогічні засади становлення освітнього діалогу як інноваційної психодидактичної технології» та «Психолого-педагогічні засади фасилітації життєстійкості сучасної молоді в умовах трансформації українського суспільства».

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни. Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації є належним чином обґрунтованими та логічно випливають із проведеного теоретичного й емпіричного дослідження.

Достовірність результатів забезпечується чітко визначеною методологічною основою дослідження, використанням комплексу взаємодоповнювальних методів, адекватних меті та завданням роботи, а також достатнім обсягом емпіричної вибірки. Для аналізу результатів застосовано сучасні методи математико-статистичної обробки даних, зокрема кореляційний, факторний, регресійний аналіз.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що вперше теоретично обґрунтовано та емпірично досліджено роль ціннісних орієнтацій як чинника розвитку резильєнтності студентів фахових коледжів. Визначено структуру резильєнтності студентської молоді, встановлено особливості взаємозв'язку між її компонентами та ціннісними орієнтаціями особистості, виокремлено цінності-предиктори розвитку резильєнтності. Розроблено й апробовано програму розвитку резильєнтності студентів засобами актуалізації ціннісно-смислових ресурсів особистості.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та дотримання принципів академічної доброчесності. Зміст дисертації характеризується логічністю, системністю та внутрішньою узгодженістю. Структура роботи відповідає поставленій меті та завданням дослідження.

У першому розділі авторкою здійснено ґрунтовний аналіз наукових підходів до розуміння феномену резильєнтності, розкрито її сутність,

структуру та чинники розвитку. Значну увагу приділено аналізу психологічної природи цінностей та ціннісних орієнтацій особистості, а також обґрунтуванню їх ролі у розвитку резильєнтності.

Другий розділ присвячено емпіричному дослідженню ціннісних орієнтацій як чинника розвитку резильєнтності студентів фахових коледжів. Авторкою розроблено експериментально-діагностичну модель дослідження, обґрунтовано вибір психодіагностичного інструментарію та здійснено комплексний аналіз отриманих результатів.

Емпіричне дослідження проведено на вибірці із 162 студентів шести закладів фахової передвищої освіти, що забезпечує належний рівень репрезентативності отриманих результатів. Для досягнення поставленої мети використано комплекс сучасних психодіагностичних методик, спрямованих на вивчення структурних компонентів резильєнтності та системи ціннісних орієнтацій особистості. Важливою перевагою дослідження є використання сучасних методів математико-статистичного аналізу, що забезпечує достовірність та наукову обґрунтованість здобутих результатів.

У третьому розділі представлено структурну модель розвитку резильєнтності студентів фахових коледжів та авторську програму соціально-психологічного тренінгу «Плекаємо резильєнтність». Отримані результати формувального експерименту засвідчили ефективність запропонованої програми та можливість цілеспрямованого розвитку резильєнтності через актуалізацію ціннісно-смислової сфери особистості.

Дисертація є завершеним самостійним науковим дослідженням, про що свідчить звіт подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові співпадіння. Використані джерела належним чином цитуються, а результати дослідження мають авторський характер.

Мова та стиль викладення результатів. Дисертація написана грамотною українською науковою мовою. Виклад матеріалу відзначається логічністю, послідовністю та аргументованістю. Авторка коректно використовує понятійно-категоріальний апарат сучасної психологічної науки, демонструє належний рівень наукового мислення та володіння академічним

стилем письма. Текст дисертації характеризується чіткістю формулювань, змістовністю та належним рівнем наукової культури.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи. Основні результати дисертаційного дослідження достатньою мірою висвітлено у наукових публікаціях авторки, зокрема у 4 фахових статтях категорії Б та апробовано на 6 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Публікації відображають ключові положення дисертації, її теоретичні та емпіричні результати, а їх зміст відповідає темі та завданням дослідження. Рівень апробації результатів дослідження є достатнім і відповідає встановленим вимогам до дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу загалом, вважаємо за доцільне висловити окремі зауваження та побажання.

1. Перспективним видається розширення емпіричної вибірки за рахунок студентів інших регіонів України, що дозволило б поглибити аналіз ціннісних орієнтацій як чинника резильєнтності в різних соціокультурних умовах.

2. Доцільним було б більш детально висвітлити можливості практичного використання запропонованої програми розвитку резильєнтності в діяльності психологічних служб закладів фахової передвищої освіти.

3. Подальших досліджень потребує питання гендерних та вікових особливостей впливу ціннісних орієнтацій на розвиток резильєнтності студентської молоді.

Висловлені зауваження мають рекомендаційний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Загальний висновок

Вважаю, що дисертаційна робота здобувачки ступеня доктора філософії Затертої Зоряни Василівни на тему «Ціннісні орієнтації як чинник розвитку резильєнтності студентів фахових коледжів» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим

науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія.

Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Здобувачка Затерта Зоряна Василівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія.

РЕЦЕНЗЕНТ

кандидат психологічних наук, доцент

доцент кафедри психології розвитку

та консультування Тернопільського

національного педагогічного університету

імені Володимира Гнатюка **Вікторія ОЛЕКСЮК**